

Handläggare
Susanne Forss Gustafsson
Telefon: 0850822064

Till Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd
2021-09-23

Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare

Yttrande till kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Omedelbar jusring.

Sammanfattning

Ett nationellt professionsprogram för rektorer, förskollärare och lärare föreslås inrättas. Förvaltningen ställer sig positivt till förslaget om en nationell struktur för kompetensutveckling som syftar till att rektorer, lärare och förskollärare ska få bättre möjligheter att under sitt yrkesliv bredda sin kompetens, utveckla sin undervisningskicklighet och sitt ledarskap.

Förvaltningen ser positivt på att viktiga uppdrag inom förskolan kan vara meriterande och ge karriärmöjligheter liksom forskarstudier kopplat till förskolan. Förvaltningen vill dock betona vikten av att ta hänsyn till den kommande stora lärarbristen som kan ha stor betydelse för likvärdighet trots inrättande av ett nationellt professionsprogram.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har skickat en remiss om ett förslag till förordning om nationellt professionsprogram för rektorer, lärare från Utbildningsdepartementet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för förskola. De fackliga organisationerna har informeras i samverkansgrupp den 7 september 2021.

Ärendet

I promemorian föreslås att ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare ska inrättas i syfte att stärka skolprofessionerna, höja kvaliteten på utbildningen och öka skolprofessionernas attraktionskraft. Förslaget syftar till att stärka befintliga strukturer som till exempel karriärstegsreformen. Programmet kan framöver både utvecklas och utvidgas.

Programmet föreslås bestå av två bärande delar

En nationell struktur för kompetensutveckling för rektorer, lärare och förskollärare.

Strukturen planeras innehålla dels kompetensutvecklingsinsatser för legitimerade lärare respektive förskollärare som kan ligga till grund för att uppnå meriteringsnivån meriterad. Dels övriga kompetensutvecklingsinsatser för lärare, förskollärare samt kompetensutvecklingsinsatser för rektorer. Förslaget innebär bland annat att huvudmannen, inom ramen för ett utvidgat ansvar för kompetensutveckling, ska se till att legitimerade lärare respektive förskollärare ges möjlighet att inom det nationella professionsprogrammet delta i sådan kompetensutveckling som bidrar till att öka yrkesskickligheten och som kan ligga till grund för ett beslut om meriteringsnivån meriterad.

Bestämmelserna innebär också en möjlighet för legitimerade lärare respektive förskollärare att hos Skolverket ansöka om och få ett beslut om viss meriteringsnivå. Ett avslagsbeslut ska kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Ett nationellt meriteringssystem för legitimerade lärare respektive förskollärare.

Det nationella meriteringssystemet ska innehålla två meriteringsnivåer för legitimerade lärare respektive förskollärare. För att legitimerade lärare och förskollärare ska uppnå de två meriteringsnivåerna, meriterad och särskilt meriterad, inom det nationella meriteringssystemet ska såväl mer formella villkor vara uppfyllda som villkor om förmåga till undervisning av viss kvalitet.

”För meriteringsnivån meriterad lärare eller förskollärare enligt 2 kap. 34 § andra stycket 1 skollagen (2010:800) ska följande villkor vara uppfyllda. Den legitimerade läraren eller förskolläraren ska ha minst åtta års erfarenhet av undervisning i skolväsendet eller fyra års erfarenhet av undervisning i skolor med särskilt svåra förutsättningar.”

Rådet för professioner i skolväsendet ska bistå Skolverket i arbetet med att ta fram konkreta kriterier för villkoren för meriterings-

nivåerna i meriteringssystemet och hur meriteringsprocessen bäst bör organiseras.

Statens skolverk föreslås vara den myndighet som har det övergripande ansvaret för professionsprogrammet.

Rådet för professioner i skolväsendet

Rådet för professioner i skolväsendet föreslås inrättas så att professionernas inflytande ska säkras. Ett särskilt organ inom Skolverket och regeringen utser de ledamöter som ska ingå där. Medlemmarna ska bestå av företrädare för professionerna, huvudmän, universitet och högskolor samt Skolverket.

Rådets uppgifter kommer att regleras i förordningen med instruktion för Statens skolverk. Vid den närmare utformningen av professionsprogrammets två delar ska rådet bistå Skolverket. Rådet ska även undersöka om, och i så fall på vilket sätt, meriteringssystemet skulle kunna utvecklas och, om rådet finner det lämpligt, lämna sådana förslag.

Eftersom professionsprogram är nytt i skolväsendet är det viktigt att programmet utvärderas i sin helhet när det funnits på plats en tid.

Synpunkter och förslag

Förvaltningen kommenterar de två bärande delarna i programmet och huvudsakligen de som är relevanta för förskolan.

Nationellt sammanhållet system

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om en nationell struktur för kompetensutveckling som innebär att rektorer, lärare och förskollärare ska få bättre möjligheter att under sitt yrkesliv bredda sin kompetens, utveckla sin undervisningsskicklighet, sitt ledarskap, specialisera sig eller göra karriär inom skolväsendet. Förhoppningen är att professionsprogrammet också ska leda till en mer likvärdig skola och förskola. Det är angeläget att hitta sätt och strukturen till en mer likvärdig skola och förskola.

Likvärdig utbildning för alla barn och elever

Alla barn och elever har rätt till en utbildning av god kvalitet inom varje skolform oavsett vem som är huvudman och var man bor. I skrivelsen redovisas resultat som går i motsatt riktning.

Skolverkets lärarprognos 2019 visar på en lärarbrist på 45 000 lärare till år 2035 trots ett ökat antal platser på lärarutbildningarna och att

fler lärare examinerats de senaste åren. Den huvudsakliga orsaken är att antalet barn och elever ökar i högre takt än antalet lärare.

Brist på lärare med hög kompetens påverkar möjligheterna till en likvärdig förskola och skola. Hur man ska råda bot på lärarbristen ingår inte i programmet men kommer ändå ha avgörande betydelse för hur väl förskolan och skolan lyckas bedriva likvärdig utbildning.

Meritering, kvalificering, bedömning av undervisningens kvalitet och en skola på vetenskaplig grund

Skrivelsen tar upp olika faktorer som kan vara meriterande och att de kan vara lokalt anpassade. Bland annat framhålls vikten av mentorer för nyutexaminerade och handledare för verksamhetsförlagd utbildning på förskolor och skolor. Förvaltningen instämmer i att det är viktiga uppdrag som bör vara meriterande och på så sätt kan motivera fler lärare och förskollärare att åta sig särskilt kvalificerade arbetsuppgifter.

För att stärka kopplingen att arbeta på vetenskaplig grund föreslås kontinuerliga möjligheter till utveckling och fördjupning och att huvudmännen strävar efter att anställa lärare med forskarbakgrund, vilket förvaltningen ser som positivt.

Utredningen föreslår att kollegial observation av undervisningen kan vara en del av underlaget för bedömning av undervisningens kvalitet. Det föreslås dock ingen metod för hur denna bedömning ska gå till på ett likvärdigt, systematiskt sätt och som vilar på vetenskaplig grund. Förvaltningen vill dock betona vikten av att kollegiala observationer samtidigt förutsätter att det finns kollegor med hög kompetens att genomföra uppgiften med. En nationell gemensam utvärderingsmodell skulle kunna bidra till en likvärdig bedömning.

Kompetenta lärare i alla skolor – särskilt skickliga där de behövs mest

Det är en utmaning för skolväsendet att hitta former för att attrahera behöriga och erfarna lärare att arbeta i alla skolor. Det behöver vara attraktivt att arbeta i skolor med särskilt svåra förutsättningar. Därför föreslås i skrivelsen att lärare som arbetar i förskolor och skolor under särskilt svåra förutsättningar med beaktande av socioekonomiska förutsättningar ska kunna meritera sig inom systemet på halva tiden, 4 år i stället för 8. Förvaltningen menar att motiveringen till den delen av förslaget som avser färre

meriteringsår för lärare verksamma i skolor och förskolor i områden särskilt svåra förutsättningar bör utredas och förtydligas ytterligare.

Förstelärare, lektor och övergångsregler

Karriärstegsreformen föreslås kopplas till det nationella meriteringssystemet på så sätt att endast en meriterad lärare kan utses till förstelärare och endast en särskilt meriterad lärare kan utses till lektor. Huvudmannen utser lärare till karriärstegen förstelärare och lektor, vilket innebär att karriärstegen är kopplade till denna huvudman.

För att kravet på meritering ska kunna fungera krävs att det finns tillräckligt många lärare som har fått beslut om de olika meriteringsnivåerna för att en huvudman ska kunna utse förstelärare och lektorer. Det föreslås därför en period på 5 år med övergångsregler från och med att regleringen av professionsprogrammet, och därmed meriteringssystemet, föreslås träda i kraft, dvs. från och den 1 juli 2023:

”De lärare som t.o.m. den 30 juni 2028 har utsetts till förstelärare eller lektor föreslås genom övergångsbestämmelser kunna fortsätta att inneha dessa benämningar så länge de stannar kvar hos samma huvudman. Det är först om de byter huvudman efter den 1 juli 2028 som de behöver uppfylla kravet på att ha uppnått meriteringsnivån meriterad eller särskilt meriterad för att på nytt kunna utses till förstelärare respektive lektor.”

Inom nämndens förskolor finns inga förstelärare. Det försvårar tolkningen av övergångsreglerna på förskolan. Förtydligande kan behövas för förskolan. En möjlig farhåga som förvaltningen ser är att förstelärare kan skapa en inläsningseffekt under övergångsperioden. Vid införandet av de nya reglerna kan de flesta tjänsterna vara tillsatta på gamla grunder och därmed blir det få möjligheter för nya att meritera sig.

Möjlighet till långsiktig planering och finansiering

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om långsiktiga satsningar på nationell nivå. Ansvaret för fortbildning är i första hand huvudmannens. Då kommuners budget utgår från kalenderår kan det innebära problem vid fortbildningsinsatser som sträcker sig över läsår eller flera budgetår vilket skrivelsen uppmärksammar. Exempel på incitament som stärker möjligheterna till fortbildning och som förvaltningen har goda erfarenheter av är extra tilldelade medel till vikarieersättning.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Gunilla Davidsson
stadsdelsdirektör

Katarina Odén-Ryhede
avdelningschef

Bilagor

Remissunderlag Professionsprogram för rektorer, lärare och
förskollärare

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Gunilla Davidsson, stadsdelsdirektör	2021-09-07
Katarina Odén-Ryhede, avdelningschef	2021-09-07